



## OEIRASO MANIFESTAS

36 Europos šalių<sup>i</sup> ministrai, politikai ir specialistai 2003 m. kovo 13-14 d. Oeiras mieste Portugalijoje vykusioje PULMAN politikos konferencijoje susitarė dėl viešųjų bibliotekų plėtros elektroninėje Europoje prioritetų.

Tinkamas nacionalinis ir vietinis finansavimas yra reikalingas:

- stiprinti drauge su archyvais ir muziejais dirbančių viešųjų bibliotekų, kaip gyvybiškai svarbių elektroninės Europos veiksmų plano<sup>ii</sup> veikėjų, vaidmeniui, spartinant jų tapsmą skaitmeninių išteklių prieigos centrais;
- diegti PULMAN tinklo bibliotekų politikai ir patirčiai<sup>iii</sup>, siekiant patenkinti visų informacinės visuomenės piliečių poreikius.

Kad šie tikslai būtų įgyvendinti, viešosios bibliotekos, archyvai ir muziejai turi:

- teikti naujas ir kokybiškas paslaugas, diegti skaitmenines technologijas, įgalinančias piliečius realizuoti savo asmeninius tikslus kintančiame pasaulyje, skatinančias socialinę sanglaudą ir sėkmingos žinių ekonomikos kūrimą Europoje;
- remdamiesi turima PULMAN tinklo 36 šalių 150 milijonų registruotų vartotojų<sup>iv</sup> baze, siekti, kad piliečiai, ypač esantieji socialinės ir skaitmeninės atskirties rizikos zonoje, kuo daugiau naudotųsi viešųjų bibliotekų paslaugomis;

PULMAN konferencija reiškia įsitikinimą, kad nuosekli parama viešųjų bibliotekų, muziejų ir archyvų veiklai prisidės prie Europos piliečių gerovės keturiose specifinėse srityse.

## DEMOKRATIJA IR PILIETIŠKUMAS

Viešosios bibliotekos, bendradarbiaudamos su muziejais ir archyvais, turi:

- puoselėti pilietinę demokratišką visuomenę, tenkindamos visų bendruomenės narių poreikius, teikti atvirą įvairių kultūros žinijos ir informacijos išteklių prieigą, tirpdyti socialinę atskirtį, tapdamos patraukliais bendruomenės centrais. Reikalingos specialios pastangos, kad būtų patenkinti poreikiai tokių grupių, kaip neįgalieji, paaugliai, pagyvenusieji, bedarbiai ir kt.;
- palaikyti elektroninės vyriausybės, elektroninės komercijos, elektroninės sveikatos apsaugos, elektroninio mokymosi iniciatyvas, teikdamos visuotinę patogią vartotojui elektroninių išteklių prieigą bei mokydamos piliečius jais naudotis.

## MOKYMASIS VISĄ GYVENIMĄ

Viešosios bibliotekos, bendradarbiaudamos su muziejais ir archyvais, turi:

- atsižvelgti į vaikų ir jų tėvų, globėjų, auklėtojų ir mokytojų poreikius, kurdamos nuotaikingą, saugią ir skatinančią aplinką mokymuisi ir laisvalaikiui, pritaikydamos žaidimus bei naujas technologijas, bendradarbiaudamos su mokyklomis ir kitomis ugdymo ir švietimo įstaigomis;
- tapti neformalaus mokymosi centrais, teikiančiais piliečiams visais jų gyvenimo laikotarpiais mokymosi išteklius ir paslaugas bei pagalbą išnaudojant elektroninio mokymosi galimybes;
- prisidėti prie raštingumo sklaidos informacinėje visuomenėje, toliau populiarinant ir skatinant skaitymą visomis priemonėmis, taip pat ir tomis, kurias teikia pasaulinis tinklas.

## EKONOMINĖ IR SOCIALINĖ PLĖTRA

Viešosios bibliotekos, bendradarbiaudamos su muziejais ir archyvais, turi:

- padėti įveikti skaitmeninį neraštingumą ir skaitmeninę atskirtį, remdamosi sėkminga savo kaip Europoje labiausiai naudojamų viešos interneto prieigos centrų veikla, teikdamos šią prieigą ir mokymą žmonėms, patiriantiems elektroninės atskirties pavojų, paslaugoms naudodamos naujus kanalus bei priemones, pvz., skaitmeninę televiziją;
- bendradarbiauti su vietine verslo bendruomene ir kitais paslaugų tiekėjais, siekdamos palaikyti žinių ekonomikos augimą Europoje, teikti pridėtinę vertę turinčias paslaugas.

## KULTŪRINĖ ĮVAIROVĖ

Viešosios bibliotekos, bendradarbiaudamos su muziejais ir archyvais, turi:

- skatinti vietos bendruomenės tapatumą ir integralumą, priklausymo gyvenamajai ir/ar gimtajai vietai, šeimos ir giminės istorijos tautos jausmą globalizacijos pasaulyje, padėdamos kurti, naudoti ir išlaikyti ateities kartoms išteklius, kurie kaupiami vietinėse viešosiose bibliotekose, muziejuose ir archyvuose;
- palaikyti etninę, kultūrinę, kalbinę ir religinę įvairovę, kultūrinį tapatumą ir socialinę sanglaudą, ypač įtraukdamos vietos gyventojus ir bendruomenės grupes į visiems prieinamą „bendruomenės atminties“ skaitmeninių išteklių kūrimą.

#### Nuorodos

- Muziejai, nematerialus paveldas ir globalizacija: Tarptautinės muziejų tarybos ICOM Šanchajaus chartija, 2002 (Museums, Intangible Heritage and Globalisation. Shanghai Charter, ICOM) [http://icom.museum/shanghai\\_charter.html](http://icom.museum/shanghai_charter.html)
- IFLA Glazgo deklaracija dėl bibliotekų, informacijos paslaugų ir intelektualinės laisvės, 2002 ([IFLA Glasgow Declaration on Libraries, Information Services and Intellectual Freedom \(2002\)](http://www.ifla.org/faife/policy/iflastat/gldeclar-e.html)) <http://www.ifla.org/faife/policy/iflastat/gldeclar-e.html>
- IFLA Interneto manifestas, 2002 ([IFLA Internet Manifesto](http://www.ifla.org/III/misc/internetmanif.htm)) <http://www.ifla.org/III/misc/internetmanif.htm>
- NAPLE (National Authorities on Public Libraries in Europe) pareiškimas apie Europos viešųjų bibliotekų plėtrą, 2002 ([NAPLE Statement on European Public Libraries in Development](http://www.bs.dk/naple/statement.htm)) <http://www.bs.dk/naple/statement.htm>
- EBLIDA (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations) pareiškimas dėl bibliotekų vaidmens mokymesi visą gyvenimą, 2001 ([EBLIDA statement on the role of libraries in lifelong learning \(2001\)](http://www.eblida.org/topics/lifelong/lifelonglearning.htm#statements)) <http://www.eblida.org/topics/lifelong/lifelonglearning.htm#statements>
- Lundo principai: elektroninė Europa, bendradarbiavimo skaitmeninimo tikslais skatinimas, EK Informacinės visuomenės Generalinis Direktoratas, 2001 ([Lund Principles: e-Europe, creating cooperation for digitisation, DG Information Society](http://www.cordis.lu/ist/ka3/digicult/lund_principles.htm)) [http://www.cordis.lu/ist/ka3/digicult/lund\\_principles.htm](http://www.cordis.lu/ist/ka3/digicult/lund_principles.htm)
- Europos Tarybos / EBLIDA gairės bibliotekų įstatymams ir politikai Europoje, 2000 ([Council of Europe/EBLIDA Guidelines on Library Legislation and Policy in Europe](http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Culture/Resources/Reference_texts/Guidelines/ecubook_R3.asp#TopOfPage)) [http://www.coe.int/T/E/Cultural\\_Co-operation/Culture/Resources/Reference\\_texts/Guidelines/ecubook\\_R3.asp#TopOfPage](http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Culture/Resources/Reference_texts/Guidelines/ecubook_R3.asp#TopOfPage)

- Europos Tarybos rekomendacija dėl Europos politikos archyvų prieigos klausimu, 2000 ([Council of Europe Recommendation on a European policy on access to archives](#))  
[http://www.coe.int/T/E/Cultural\\_Co-operation/Culture/Resources/Reference\\_texts/Recommendations/ecubook\\_R1.asp#TopOfPage](http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Culture/Resources/Reference_texts/Recommendations/ecubook_R1.asp#TopOfPage)
- Kopenhagos deklaracija, 1999 ([Copenhagen Declaration](#))  
[http://presentations.aakb.dk/CopenhagenConference99/\\_declaration\\_.html](http://presentations.aakb.dk/CopenhagenConference99/_declaration_.html); lietuvių kalba žr. *Tarp knygu*, 1999, nr. 12, p. 14-15.
- Leveno komunikatas, 1998 (Leuven Communiqué), lietuvių k. žr. *Tarp knygu*, 1998, nr. 2, p. 18.
- Europos Parlamento Kultūros, jaunimo ir žiniasklaidos reikalų komiteto pranešimas apie bibliotekų vaidmenį šiuolaikiniame pasaulyje, 1998 ([Report on the Role of Libraries in the Modern World of the Committee on Culture, Youth, Education and the Media of the European Parliament](#)) [http://www.eblida.org/topics/infosoc/A4-0248\\_ryynanen.pdf](http://www.eblida.org/topics/infosoc/A4-0248_ryynanen.pdf)
- Muziejai ir kultūrinė įvairovė: ICOM politikos pareiškimas, 1997 ([Museums and Cultural Diversity: Policy Statement, ICOM](#)) <http://icom.museum/diversity.html>
- IFLA/UNESCO Viešųjų bibliotekų manifestas, 1994 ([IFLA/UNESCO Public Library Manifesto](#)) <http://www.ifla.org/VII/s8/unesco/manif.htm>; lietuvių k. žr. *Tarp knygu*, 1995, nr. 3, p. 14-15; taip pat leidiniuose: *Viešųjų bibliotekų paslaugų plėtra: IFLA/UNESCO gairės*. Vilnius, 2002, p. 91-94; *Viešoji biblioteka: tradicija ir modernumas* / A. Glosienė, R. Petuchovaitė ir R. Racevičiūtė. Vilnius, 1998, p. 126-128.

#### *Oeiraso manifesto įgyvendinimo planas*

PULMAN konferencija kviečia ministrus, nacionalinio ir vietinio lygio politikus bei praktikus artimiausiu metu:

1. Taikyti strategijas, kurios išnaudotų ir ugdytų Europoje egzistuojančio plataus viešųjų bibliotekų, archyvų ir muziejų tinklo galimybes ir infrastruktūrą jų socialinio, kultūrinio ir ekonominio potencialo plėtrai.
2. Nustatyti nacionalinio ir vietinio finansavimo prioritetus, palaikant tokias svarbias veiklos sritis, kaip prieiga prie elektroninių išteklių ir interneto, skaitmeninimas, naujų paslaugų kūrimas, tinkamos techninės infrastruktūros užtikrinimas (taip pat plačiajuosčių tinklų, kur tai įmanoma), bendrų standartų priėmimas.

3. Apsvarstyti tarpsektorinių agentūrų steigimą ir užtikrinti bendradarbiavimą tarp ministerijų, kad kultūros paveldo sektoriaus (viešųjų bibliotekų, muziejų ir archyvų) politika būtų koordinuota.
4. Kurti efektyvias koalicijas ir partnerystę tarp vietos kultūros paveldo sektoriaus ir kitų svarbių ekonomikos ir socialinių sektorių (pvz., švietimo, įdarbinimo ir užimtumo, turizmo, bendruomenės organizacijų), siekiant palengvinti paslaugų vietos bendruomenei modernizavimą ir perorientavimą, jų ekonominį efektyvumą ir valdymą.
5. Teikti interaktyvią prieigą prie krašto istorijos, meno, muzikos, kitų bendruomenei svarbių išteklių moderniose daugialypės terpės skaitmeninėse informacijos laikmenose, kurios, esant poreikiui, būtų pateikiamos kaip mokymosi medžiaga.
6. Remti “tobulumo centrų” kūrimą, kad būtų skatinamas geriausios patirties perdavimas, novatoriškų paslaugų pavyzdžių sklaida.
7. Įgyvendinti personalo samdos ir mokymo politiką, taip pat tinkamą atlygį už darbą ir tinkamas jo sąlygas, užtikrinti reikiamą personalo kvalifikaciją ir gebėjimus, kad būtų efektyviai tenkinami vartotojų poreikiai, pvz., informacinės visuomenės technologijų taikymas ir pagalba bei mokymas jomis naudotis.
8. Stebėti ir tirti vartotojų poreikius efektyvios veiklos ir paslaugų plėtros ir investicijų planavimui užtikrinti.
9. Reguliariai matuoti ir vertinti paslaugas, ypač tas, kuriose naudojamos naujos technologijos; nustatyti vertinimo kriterijus ir rodiklius, įgalinančius pasverti sąnaudas ir rezultatus.
10. Siūlyti tyrimų ir veiklos sąsajas nacionaliniu ir europiniu lygiais, esant reikalui grindžiamas partneryste su kitomis organizacijomis ir privačiomis įmonėmis, kuriose dirba informacijos prieigos, turinio kūrimo ir skaitmeninimo kompetenciją turintis personalas.

Oeiras, 2003 m. kovas

---

<sup>i</sup> Į PULMAN tinklą įeina Europos Sąjungos šalys, šalys kandidatės ir kaimyninės šalys: Airija, Albanija, Austrija, Baltarusija, Belgija, Bosnija ir Hercegovina, Bulgarija, Čekija, Danija, Estija, Graikija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Kroatija, Latvija, Lenkija, Lietuva, Liuksemburgas, Makedonija, Moldova, Nyderlandai, Norvegija, Portugalija, Prancūzija, Rumunija, Rusija, Serbija ir Juodkalnija, Slovakija, Slovėnija, Suomija, Švedija, Turkija, Ukraina, Vengrija, Vokietija.

<sup>ii</sup> [http://europa.eu.int/information\\_society/eeurope/index\\_en.htm](http://europa.eu.int/information_society/eeurope/index_en.htm)

<sup>iii</sup> Viešosios bibliotekos skaitmeninės eros sankryžose: Europos Sąjungos projekto PULMAN gairės / iš anglų k. vertė E. Banionytė, A. Glosienė, Z. Manžuch, V. Mozūraitė, R. Racevičiūtė, J. Rudžionienė ir R. Petuchovaitė. Vilnius : Vilniaus univ. I-kla, 2002. 141 p. (anglų k. PULMAN Gairės paskelbtos projekto tinklapyje <http://www.pulmanweb.org/DGMS/DGMS.htm>)

<sup>iv</sup> <http://www.libecon.org>